

Høringsuttalelse fra Statskog SF vedr. NOU 2007:13

”Den nye sameretten – Utredning fra Samerettsutvalget”

Innholdsfortegnelse

I Statskogs styres oppsummering – nye Statskog.....	1
Fortsatt nasjonal forvaltning	2
Styrets forslag til forvaltning av statens grunn i Nordland og Troms – Nye Statskog	2
Merknader til flertallsforslaget.....	4
Behov for utredning	4
II Underlagsdokument – nærmere om enkelte temaer/forslag i utredningen	5
II.1 NÆRMERE OM LOV OM KARTLEGGING OG ANERKJENNELSE.....	5
II.2 NÆRMERE OM FORVALTNINGSORDNING	7
Eiendommene.....	7
Verdiskaping og næringsutvikling.	7
Allmennhetens tilgang til friluftsliv	8
Sikring av samisk bruk og samiske interesser.....	8
Avveining og balansering av ulike rettigheter og interesser, konfliktforebygging.	9
Lokal forvaltning i en helhetlig forvaltningsmodell	10
Ramme for grunneiers rådighet, avhendingsbegrensning.....	12
Ramme for grunneiers disposisjon/rådighet, tilbakeføring av inntekter	12
II.3 NÆRMERE OM LOV OM SAKSBEHANDLING OG KONSULTASJON	13
II.4 FORSLAG TIL ENDRING AV ANDRE LOVER.....	13
Forslag til endring av fjelloven	13
Forslag til endring av friluftsløven.....	14
Forslag til endring av reindriftsloven	14
III Statskogs økonomi og konsekvenser av en ny forvaltningsordning.....	15
III.1 STATSKOGS ØKONOMI I DAG OG I ÅRENE FREMOVER	15
Virksomhetsområde eiendom.....	15
Virksomhetsområde energi	17
Virksomhetsområde skog.....	18
Virksomhetsområde friluftsliv	18
Oppsummering av Statskogs økonomi.....	19
III.2 ØKONOMISKE KONSEKVENSER	20
Organisering av støttefunksjoner	21
Konsekvenser for virksomhetsområde eiendom	21
Konsekvenser for virksomhetsområde skog	22
Konsekvenser for virksomhetsområde energi	22
Konsekvenser for virksomhetsområde friluftsliv	23
Oppsummering: Økonomiske konsekvenser av skifte av forvaltningsmodell.....	23

I Statskogs styres oppsummering – nye Statskog

Mandatet til samerettsutvalg II har vært å utrede den samiske befolknings rettslige stilling når det gjelder retten til land og vann utenfor Finnmark. Videre har mandatet vært å komme med forslag til hvordan man skal trygge den samiske befolknings muligheter til å utnytte naturressursene i sine bruksområder, samtidig som man anerkjenner den ikke-samiske befolknings interesser. I mandatet sies det også at hensynet til å bevare samisk kultur og levemåte må stå sentralt, og at reindriftens arealbruk og rettigheter særlig bør vurderes. Mandatet sier videre at utvalget bør utrede spørsmål om lokal forvaltning av grunnen og naturressurser. Utvalget skulle også vurdere om forslag til løsninger kunne gjennomføres ved tillempninger i eksisterende forvaltningsordninger eller om en burde innføre nye ordninger, herunder om fjelloven burde innføres i Nordland og Troms.

Styret i Statskog viser til at mandatet klart peker i retning av at samiske rettigheter og interesser skal stå sentralt i utredningen, men at disse samtidig skal avveies og balanseres mot den ikke-samiske befolkningens interesser. Det skal fremmes forslag som virker konfliktdependende mellom ulike bruksmåter for grunnen.

Statskogs styre støtter Samerettsutvalg IIs forslag til ny lov om saksbehandling og konsultasjoner, og forslag til ny lov om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover. Likeledes støtter vi forslag til endring av eksisterende lover, herunder fjelloven, reindriftsloven og friluftsløven. Disse forslagene gir et godt grunnlag for løsning av sentrale problemstillinger som mandatet reiser.

I likhet med utvalget legger styret til grunn at alle utvalgets forslag til fremtidig forvaltning ivaretar folkeretten og norsk rett med hensyn til urbefolkningens særlige rettigheter.

Utvalgets vurderinger av økonomiske og administrative konsekvenser ved de ulike forslagene er mangelfulle. På dette punktet gir ikke utredningen tilstrekkelig veiledning for å kunne ta stilling til forslagene.

Valg av fremtidig forvaltningsordning vil ha praktisk betydning for folk flest. Styret er enig med mindretallet (Reiersen) i at det er viktig å videreføre en nasjonal modell for forvaltning av fellesskapets grunn og ressurser. Styret vil foreslå enkelte endringer i denne modellen. Det gjelder blant annet foretakets styresammensetning, utmarksstyrenes beslutningsmyndighet og lovfestet tilbakeføring av inntekter.

Fortsatt nasjonal forvaltning

Styret mener det er mange vektige årsaker til at en også for fremtiden må ha en forvaltning som sikrer et helhetlig, nasjonalt eierskap til grunn og ressurser:

- Den nasjonale modellen er konstitusjonelt forankret i regjering og Storting. Gjennom en tilpasset styringsmodell sikres demokratisk forankring både lokalt, regionalt og sentralt.
- Nasjonalt eierskap til grunn og ressurser er best egnet til å ivareta Norges folkerettslige forpliktelser, herunder avveie samiske rettigheter mot andre bruksretter/interesser. Dette styrkes gjennom en sammenhengende linje fra lokalt/regionalt nivå (utmarksstyrene) til nasjonalt nivå (styret i Statskog, regjeringen og Stortinget).
- Reindriften kan forholde seg til **en** grunneier på tvers av så vel regioner som landsdeler.
- Nasjonalt eierskap sikrer en helhetlig forvaltning i forhold til viktige samfunnsinteresser som næringsutvikling, ressursforvaltning, miljø- og naturvern og ivaretagelse av allmennhetens tilgang til jakt-, fiske- og friluftsliv.
- Et samlet eierskap gir grunnlag for effektiv drift, som igjen gir utviklingskraft og mulighet for å løse samfunnsoppgaver i den enkelte region.
- Et samlet eierskap gir grunnlag for å beholde og utvikle gode/nødvendige fag- og kompetansemiljøer.

Styrets forslag til forvaltning av statens grunn i Nordland og Troms – Nye Statskog

- Nasjonalt eierskap til grunn i Nordland og Troms videreføres, med en styringsmodell som sikrer at virksomheten har demokratisk forankring lokalt, regionalt og sentralt.
- Styret i Statskog bør ha bred sammensetning. Det foreslås at Sametinget og reindriftnæringen skal være representert i Statskogs styre. I tillegg foreslås det at styret skal ha representasjon fra regioner der foretaket har store eierinteresser.
- Det etableres to til tre regioner i Nordland og Troms. Det oppnevnes ett utmarksstyre for hver region, hvert med maksimalt sju representanter.
- Sametinget, reindriftnæringen, landbruket, jakt- og fiskeinteresser, naturverninteresser, det allmenne friluftslivet, annen utmarksbasert næring og kommunene er representert i utmarkstyrene.
- Sametinget og reindriftnæringen oppnevner egne representanter i utmarksstyrene.
- Fylkestinget oppnevner de øvrige fem medlemmene i utmarksstyret i samråd med kommunene og aktuelle interessegrupper.
- Helhetlig forvaltning sikres gjennom
 - at utmarksstyrene skal være integrert i en helhetlig forvaltning sammen med grunneier, og bruke Statskogs administrative apparat.
 - at styrets strategier og føringer ligger til grunn for utmarksstyrenes arbeid.
 - at utmarksstyrenes og grunneiers økonomi balanseres ved lovfestet tilbakeføring av overskudd.
- Utmarksstyrene er en aktiv samarbeidspartner og utviklingsaktør i sin region.
- Utmarksstyrenes arbeid skal sikre rettighetshavernes behov. Ulik bruk og ulike interesser skal tidlig i prosessen avveies mot hverandre. Dette gjelder blant annet i forhold til utvikling og forvaltning av areal og ressurser i regionene.

- Utmarksstyrene skal ha stor beslutningsmyndighet:
 - Utmarksstyret skal utarbeide og vedta regionale grunneierplaner for flerbruk, forvaltning og utvikling av areal og ressurser. Utmarksstyrets planer vil være utgangspunkt for foretakets innspill i offentlige planprosesser.
 - Utmarksstyret skal gi utfyllende bestemmelser om jakt, fangst og fiske i sin region.
 - Utmarksstyret skal beslutte tildeling av beite, seter, tilleggsjord og vedutvisning i sin region.
 - Utmarksstyrene skal ha 2/3 av overskuddet fra løpende drift av eiendommene i landsdelen. Utmarksstyrene tildeler tilskudd til næringsutvikling og utmarksbruk. Utmarksstyrene skal videre støtte tiltak som skal fremme informasjon og kunnskap om reindrift og annen tradisjonell samisk bruk i regionene.
- I påvente av kartlegging og anerkjennelsesprosess endres ikke bestående rettigheter for samisk reindrift og annen bruksrettsutøvelse.
- Tilgang til jakt, fangst og fiske for allmennheten videreføres som i dag.
- Jordbruket gis vederlagsfri tilgang til beite. Utmarksstyret avgjør om det skal kreves vederlag ved tildeling av seter og tilleggsjord.
- 2/3 av overskuddet fra løpende drift i landsdelen tilbakeføres og fordeles til regionene/utmarksstyrene. Fordelingen skal ivareta en god utjevning mellom regionene.
- Statskogs eier frafaller krav om utbytte.

Statskog har i dag en økonomi og et resultat som er sårbar for endringer både på inntekts- og kostnadssiden. En konsekvens av styrets forslag, med lovfestet tilbakeføring til utmarksstyrene, er at grunnlaget for utbytte til eier blir betydelig redusert. For å sikre et nødvendig økonomisk grunnlag både for utmarksstyrer og grunneierorgan, mener styret at Statskogs eier må frafalle kravet om utbytte, slik at hele overskuddet blir igjen i foretaket.

I styrets forslag er det forutsatt at utgifter til drift og administrasjon av utmarksstyrene dekkes av Statskog sentralt. Ved at utmarksstyrene bruker Statskogs apparat og kompetanse, begrenses driftsutgiftene til et minimum (vi anslår at to utmarksstyrer gir foretaket en kostnadsøkning på to millioner kroner per år). Erfaringstall fra de senere års regnskap tilsier at resultat fra løpende drift i Nordland og Troms etter dette vil bli ca. tre millioner kroner (etter skatt). Ved tilbakeføring av 2/3 av overskuddet fra løpende drift får utmarksstyrene to millioner kroner til fordeling per år til lokale utmarksbaserte næringsutviklingstiltak m.m. Dette viser også hvor krevende det vil være å etablere en enda dyrere forvaltningsmodell, jamfør Hålogalandsallmenningen.

Landbruks- og matdepartementet har de senere år tilført omlag sju millioner kroner per år til ulike samfunnsoppgaver i Troms og Nordland. Vi regner med at en slik bevilgning over statsbudsjettet vil bli videreført ved et fortsatt statlig eierskap. Da staten overførte eiendomsretten til Finnmarkseiendommen, falt tilsvarende ordning for Finnmark bort, og deler av oppgaveporteføljen ble overført til Statens Naturoppsyn.

Merknader til flertallsforslaget

Styret i Statskog vil peke på at flertallsforslaget ikke godt nok reflekterer den avveining og balansering av rettigheter, bruk og interesser som utvalgets mandat forutsatte. Styret er særlig kritisk til at nye bruksrettigheter til jordbruket foreslås direkte i loven. Vi mener at konsekvensene av sistnevnte ikke er tilstrekkelig vurdert og avveid i forhold til andre rettighetshavere, interessenter og brukere. Dette rimer også dårlig med at avklaring av samisk eiendomsrett og bruksrett til land og vann henvises til behandling i kommisjon og domstol.

Styret i Statskog mener at flertallsmodellen, med etablering av et regionalt eierskap gjennom Hålogalandsallmenningen, og opp til seks frittstående utmarksstyres, er kostnadskrevende og lite rasjonell.

Den sterke oppsplittingen av forvaltningen vil føre til at mulighetene for stordriftsfordeler blir redusert. I tillegg vil utgiftene til drift bli forholdsvis større enn en løsning basert på tilpasning av dagens forvaltningsmodell. Ifølge flertallsmodellen vil utmarksstyrene få overført en betydelig andel av grunninntektene, hvilket medfører at Hålogalandsallmenningen får en tilsvarende svak økonomi. Dette betyr at eierorganet blir svekket og har liten kraft som utviklingsaktør.

Det enkelte utmarksstyres inntekter bestemmes av ressursgrunnlaget i den enkelte region. Dette betyr at et utmarksstyre i Saltenområdet, som blant annet har betydelige fallinntekter, kommer godt ut, mens et utmarksstyre i Nord-Troms vil ha vesentlig dårligere økonomi.

Det er etter styrets mening heller ingen god løsning å etablere en "Hålogalandsallmenning" med statlig eierskap (Statskog) som et alternativ til regionalt eierskap. Svakheterne ved en oppsplittet forvaltning vil være de samme, og eierorganet (Statskog) vil bli betydelig svekket økonomisk og funksjonelt.

Behov for utredning

Styret i Statskog vil understreke at flertallsforslaget rokker ved selve grunnlaget for Statskog SFs virksomhet. Foretaket vil ikke ha tilstrekkelig ressursgrunnlag til å være et effektivt redskap for nasjonale mål, næringsutvikling, allmennhetens tilgang til friluftsliv, jakt og fiske, vern og andre sektorpolitiske oppgaver. Statskogs mulighet til å være en viktig næringsaktør innenfor for eksempel skogbruk og energi vil også bli betydelig svekket.

Velges flertallsmodellen, vil Statskog ikke lenger være i stand til å ivareta de målsettingene og oppgavene som Stortinget la til grunn ved etableringen av statsforetaket i 1993. Styret mener at konsekvensene for Statskog må gjøres til gjenstand for en særskilt utredning før Stortinget eventuelt blir forelagt et forslag i tråd med flertallets forvaltningsmodell.

II Underlagsdokument – nærmere om enkelte temaer/forslag i utredningen

II.1 NÆRMERE OM LOV OM KARTLEGGING OG ANERKJENNELSE

Et samlet utvalg har foreslått en ny lov om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms fylke og sørover.

Det er tidligere gjennomført prosesser med avklaring av grenser og bruksrettigheter på statens eiendommer, ved Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms og ved Høyfjellskommisjonen i Sør-Norge. Disse prosessene har i liten grad vært egnet til å ivareta folkerettens krav om identifisering av urbefolkningens landområder, og kartleggingen har vært begrenset til statsgrunn. Rettsoppfatninger har videre utviklet seg i ettertid, blant annet ved anerkjennelse av reindriftingsrettens grunnlag.

Statskogs styre forutsetter at samerettsutvalgets forslag utgjør en hensiktsmessig ordning og organisering i forhold til de krav folkeretten stiller, og at disse er tilstrekkelig konkretisert og vektlagt i forhold til praktisk gjennomføring.

I lys av statens folkerettslige forpliktelser, har Statskog som grunneier på vegne av staten noen utdypende kommentarer:

- Rekkefølgen i kartleggingsprosessen:

Statskog støtter flertallets forslag til at det ikke skal være en begrensning med hensyn til hvem som kan framsette krav overfor kommisjonen. Dette gir rom for en helhetlig behandling og avklaring av de ulike krav.

Det er imidlertid fare for at det primære formålet i forhold til folkerettens krav ikke gis tilstrekkelig oppmerksomhet til rett tid i forhold til andre krav. I tillegg kommer det forhold at kommisjonens og domstolens mandatområde i utgangspunktet har en noe uklar avgrensning. Dette gjelder særlig reindriftings bruksområder, der det også er omtvistet om grenser oppstilt i medhold av reindriftingsloven er i tråd med reindriftings historiske bruk.

Det er derfor gode grunner for å gjennomføre en konkret identifisering av disse bruksområdene og reindriftings kollektive rettigheter, og dermed også av mandatområdet for kommisjon og domstol, forut for oppstart av prosessen med kartlegging og anerkjennelse av individuelle rettigheter.

Statskog erfarer fra sin kontakt med reindriften at næringen i enkelte områder i dag har et marginalt ressursgrunnlag. Reindriften har gjennom tiden hatt en sentral rolle for samisk kulturs overlevelse, og da særlig i de sør-samiske områder. Dersom næringen også i fremtiden skal være en viktig bærer av samisk kultur, mener Statskog at saker som omhandler avklaring av reindriftings rettigheter i utsatte områder, bør kunne løftes fram og prioriteres for behandling i kommisjon og eventuelt i domstol.

- Samiske sedvaner og samisk rettsoppfatning må tas hensyn til i arbeidet:

Lojal etterlevelse Norges folkerettslige forpliktelser forutsetter en tilbørlig hensyntagen til urbefolkningens sedvaner og rettsoppfatning ved kartlegging og anerkjennelse av samiske folks rettigheter. Dette både ved identifisering av samiske bruksområder, og ikke minst ved løsning av interne rettighetsspørsmål innen reindriften.

Vi legger til grunn at tradisjonell norsk tingsrett kan avvike noe fra samisk rettsoppfatning og samisk sedvane. Dette for eksempel med hensyn til hvordan rettighet etableres og markeres overfor omverdenen og til hvem som kan ha en rettighet. Samisk oppfatning, med større fokus på kollektiv rett for folk og næring, synes her å mangle en klar parallell i norsk tradisjonell tingsrett.

I henhold til lovforslagets § 4 skal kartleggingskommisjonen utrede ulike spørsmål på grunnlag av ”gjeldende nasjonal rett”. I merknadene til bestemmelsen fremgår at SRU II med dette mener å ivareta hensyn til samisk sedvane og rettsoppfatning, konferert med betydningen av tilsvarende begrep brukt i finnmarkslovens bestemmelser, jmfør finnmarkslovens § 29, utdypet i forarbeidene (se blant annet inst.o.nr 80 2004-2005). Konsekvent begrepsbruk i lovgivning er viktig. Vi synes allikevel at det bør vurderes inntatt i lovteksten en uttrykkelig føring for at kartleggingskommisjon og utmarksdomstol skal ta hensyn til samisk rettsoppfatning og samisk sedvane. Dette vil være en viktig markering av samisk rettsoppfatning/sedvanes betydning.

- Gjenopptakelse:

Lovforslaget har en bestemmelse som åpner for ny prøve av tvister som tidligere er rettskraftig avgjort, jmfør forslaget § 18. Det synes rimelig at utmarksdomstolen kan behandle spørsmål som er rettskraftig avgjort, dersom partene er enige om dette. Vi kan ikke helt se behovet for at bestemmelsen i første ledd begrenses for de tilfeller Statskog SF (og Hålogalandsallmenningen) er en av partene, når det i merknadene til bestemmelsens 2. ledd fremgår at enighet mellom andre parter ”*regelmessig (bør) tas til behandling*”.

- Sett i forhold til forslag om ny forvaltningsordning:

Statskog stiller spørsmål ved at et flertall av utvalgets medlemmer finner å foreslå etablering av nye rettigheter for jordbruket i Nordland og Troms i lovs form. Dette rimer dårlig med at avklaring av samisk eiendomsrett og bruksrett til land og vann henvises til behandling i kommisjon og domstol, og slik skyves fram i tid.

Grunneierorganet bør ikke avhende, eller på annen måte disponere områder som er aktuelle for identifisering slik at det kan redusere arealenes verdi for mulige rettighetshavere. Det vises til at forskriftshjemmel som er foreslått i § 4, 2. ledd i mindretallsforslaget (alternativ 2, revidert Statskog), gir mulighet for å fastsette særlige rammer for Statskog SFs disponering av grunn og ressurser i den tid kartleggingen pågår.

Videre vil det i et fremtidig Statskog være naturlig at grunneier hører utmarksstyrene og fjellstyrene i saker som gjelder krav om eiendomsrett/bruksrett på arealer der vedkommende organ har sitt virke.

Statskog vil også peke på at kartleggings- og anerkjennelsesprosessene kan føre til så betydelige endringer i eier- og rettighetsbildet, at forutsetningene for de ulike forvaltningsmodellene blir en annen. I lys av dette er det spørsmål om det ikke er hensiktsmessig å avvente omfattende endringer i forvaltningsordning til resultatene av kartleggings- og anerkjennelsesprosessene er klare.

Etter gjennomførte kartleggings- og anerkjennelsesprosesser, vil en ha et nytt grunnlag for å vurdere hva som vil være den beste forvaltningen av fellesskapets grunn i mandatområdet.

II.2 NÆRMERE OM FORVALTNINGSORDNING

Eiendommene

Statskog har grunnbokshjemmelen til ca 60.000 km², eller ca 1/5 av det norske landarealet. Av dette utgjør reinbeiteområder for tamrein ca 65 %.

Eiendommene er spredt over ca 180 kommuner. I mandatområdet til SRU II er det totalt 70 kommuner med statsgrunn, herav 45 kommuner i Nordland og Troms.

Verdiskaping og næringsutvikling.

Det statlige eierskapet til grunn i Nordland og Troms representerer store arealer og mange ulike naturressurser. Disse områdene og ressursene er brukt og utnyttet på forskjellige måter etter de behov for næringsvirksomhet, infrastruktur, fritidsaktiviteter o.a samfunnet har hatt i ulike tidsperioder. I fremtiden må de statseide områdene i Nordland og Troms forvaltes og utvikles slik at ressursene støtter opp under mål som settes for næring, velferd og ivaretagelse av miljø- og naturgoder. Samtidig må det samiske folks, allmennhetens, reindriftens og andre rettighetshaveres interesser ivaretas.

I de områdene i Nordland og Troms der Statskog SF har eiendommer, er det stor oppmerksomhet omkring utvikling av næringslivet for å opprettholde bosetting og sysselsetting. Det er behov for aktører som har mulighet og evne til å gjennomføre næringsprosjekter. Statskog har som statsforetak en rolle i å identifisere og gjennomføre konkrete næringsprosjekter, enten selv eller i samarbeid med andre.

I slike sammenhenger inntar Statskog SF ulike posisjoner:

- økonomisk støtte til prosjekt (kompetanse, infrastruktur, utredninger, investeringer)
- stille areal og ressurser til disposisjon
- deltaker i ulike prosjektorganisasjoner og samarbeid
- prosjekteier
- eierandeler ved bedriftsetableringer

Med de næringsmessige utfordringer man står ovenfor i indre deler av Nordland og Troms, vil styrets forslag til forvaltningsmodell, med ressurser, nettverk og evne til å gjennomføre konkrete næringsprosjekter, være et hensiktsmessig redskap for kommunale, regionale og statlige myndigheter.

Allmennhetens tilgang til friluftsliv

Som statlig grunneier av 20 % av Norges landareal, er Statskog en viktig aktør for tilrettelegging av allmennhetens tilgang til friluftsliv.

Friluftslivet på Statskogs grunn påvirkes gjennom:

- Arealforvaltning på kommunalt og regionalt nivå
- Statskogs egen prioritering og utnyttelse av areal- og naturressursene
- Statskogs og andre aktørers direkte tilrettelegging for utendørs aktiviteter
- Rettighetsforhold, eksisterende bruksrettigheter

Som fellesskapets grunneier har Statskog og forløperen Statens skoger lange tradisjoner når det gjelder å legge til rette for friluftslivet. En avgjørende forutsetning for arbeidet er Landbruks- og matdepartementets (LMD) årlige tjenestekjøp, der det statlige eierskapet benyttes for å nå sektorpolitiske mål knyttet til friluftsliv og folkehelse. Bestillingen er nedfelt i ”Avtale om tjenesteyting vedrørende samfunnsoppgaver”. Statskogs styre har siden 2004 supplert med foretakets egne midler for å styrke innsatsen på dette feltet ytterligere.

Formålet med arbeidet med friluftsliv er å øke verdien av og tilgjengeligheten til friluftslivsaktiviteter på Statskogs arealer, og på denne måten legge til rette for å nå en større andel av befolkningen. Avtalen med LMD gjelder den del av Statskogs tiltak vedrørende friluftsliv som ikke har forretningsmessig verdi for Statskog. Den omfatter blant annet følgende konkrete tiltak:

- Vedlikehold av eksisterende anlegg og fysiske tilretteleggingstiltak som ivaretar sikkerhet eller kulturminnevern.
- Aktiviteter. Barn og unge er en prioritert gruppe med hensyn til aktivitetstilbud. Det skal dessuten være sterkere fokus på deltakelse på arrangementer i by- og tettstedsnære områder.
- Vedlikehold av eksisterende anlegg og fysiske tilretteleggingstiltak som ikke primært ivaretar sikkerhet eller kulturminnevern.
- Etablering av nye anlegg eller fysiske tilretteleggingstiltak. Etableringer som ivaretar kulturminnevernet bør ha sterkere fokus enn de som ikke gjør det.

Sikring av samisk bruk og samiske interesser

I statsforetaksmodellen er staten som eier overordnet ansvarlig for Norges folkerettslige forpliktelser og derved også ansvarlig for at det samiske folks interesser og rettigheter ivaretas i foretakets forvaltning av grunn og ressurser. Staten har som eier mulighet til å gi Statskog SF føringer og konkrete instruksjoner for hvordan det samiske folk skal ivaretas av grunneierorganet. Ved å overføre eiendomsretten til et annet organ – Hålogalandsallmenningen – har ikke staten lengre det direkte ansvaret, og heller ikke samme mulighet til å gi styringssignaler eller legge føringer for utøvelse av eierfunksjonen.

For å ivareta urbefolkningens særlige rettigheter, foreslår vi å nedfelle en egen bestemmelse om dette i foretakets formål. På sentralt nivå sikres rett til medbestemmelse i forvaltning av

grunn og ressurser gjennom samisk representasjon i Statskog SFs styre. Dette vil gi styret nødvendig kompetanse og kunnskap slik at samiske interesser, og reindriften spesielt, kan sikres gjennomgående medbestemmelse i foretakets virksomhet.

På regionalt/lokalt nivå i Nordland og Troms sikres deltakelse i besluttede organ gjennom representasjon i utmarksstyrene, mens det i trøndelagsfylkene og sørover sikres representasjon fra reindriften i fjellstyrene.

Avveining og balansering av ulike rettigheter og interesser, konfliktforebygging.

Mandatet peker klart i retning av at samiske rettigheter og interesser skal stå sentralt i utredningen, og at de samtidig skal avveies og balanseres mot den ikke-samiske befolkningens interesser. Det skal fremmes forslag som virker konfliktdepende mellom ulike bruksmåter for grunnen.

Som utgangspunkt ligger til grunn at de ulike rettighetshavere og interessers rettslige posisjon og vern i forhold til andre er forankret i særlovgivning. Statskogs forslag endrer ikke på dette. Ut over at det gjøres nødvendige endringer for å sikre urbefolkningens interesser, gis ingen grupper særskilte rettigheter. Forslaget innebærer heller ikke at det etableres nye organ hvis hovedoppgave er administrasjon av bruksrettigheter etablert gjennom lovforslaget. Styrets forslag til Nye Statskog etablerer utmarksstyrene som en samlende arena for all forvaltning og utvikling av grunn i den enkelte region. Forslag til sammensetning av utmarksstyret gjenspeiler og likestiller representasjon fra ulike sentrale rettighetshavere, interessegrupper og allmennhet; Sametinget, reindriften, jakt/fiske/friluftsliv, jordbruk, annen utmarksbasert næring, naturvern samt lokaldemokratisk folkevalgt nivå (kommunene). I sitt arbeid med regionale grunneierplaner må utmarksstyret, innen rammer som følger av lovgivning, foretakets strategier og føringer, offentlige planer m.v., avveie ulik bruk, interesser og hensyn opp mot hverandre. Prosessen med utarbeiding av grunneierplan vil bevisstgjøre ulike representanter i utmarksstyret i forhold til øvrige representanters bruk og behov. Konkrete eksempler på at en her skaper en arena for effektivt flerbruk vil være:

- Utmarksstyret utarbeider en samlet oversikt over ulik bruk og virksomheter i kartdel til plan. Denne oversikten vil samtidig utgjøre et grunnlag for sonering av arealene.
- Utmarksstyret skal initiere hvilke arealer og områder som kan være aktuelle for utbygging og næringsutvikling, som grunnlag for Statskogs innspill til offentlig planarbeid/rullering av arealplan.
- Utmarksstyret kan initiere ”stille rom”, dvs områder hvor grunneier vil unnlate selv å foreta, eller la andre foreta inngrep eller utøve virksomhet i hele eller deler av året.
- Utmarksstyret vil gjennom arbeid med plan ivareta oppgaven Statskog er tillagt i vilt og fiskeforskriften § 4 til å foreta reguleringer av jakten, fangsten eller fisket dersom dette er nødvendig av hensyn til bestanden, utøvelsen eller en hensiktsmessig geografisk fordeling av jegere og fiskere eller andre brukere.

Lokal forvaltning i en helhetlig forvaltningsmodell

SRU IIs mandat påla utvalget å utrede spørsmål om lokal forvaltning av grunnen og naturressursene.

Dagens forvaltningsordning har system for lokal forvaltning i statsallmenningene i Sør-Norge, gjennom fjellstyrene og allmenningsstyrene.

For statens eiendommer i Nordland og Troms er det ikke lovfestet noen tilsvarende ordning. Statskogs styre mener det er nødvendig og hensiktsmessig at dette endres. I styrets modell foreslås etablering av utmarksstyret som skal ha en betydelig beslutningsmyndighet. Utmarksstyrene sammensettes av sju representanter for ulike rettighetshavere, brukere og interessenter.

Sametinget oppnevner en representant, mens reindriften representant oppnevnes av og blant reindriftsutøverne i regionen.

I mindretallets forslag, alt. 2 revidert Statskog, er det foreslått at representanter for jakt, fiske og friluftsliv, jordbruk, annen utmarksbasert næring og kommunene skal oppnevnes av fylkestinget i samråd med kommunene. Det kan stilles spørsmål ved om de ulike interessegruppene sikres en reell representasjon dersom de ikke selv skal ha en rolle i forbindelse med oppnevningen. At det formelle oppnevningsansvaret er tillagt fylkestingene er imidlertid ikke til hinder for at de grupper som vil ha krav på representasjon i utmarksstyrene kan gis forslagsrett, slik at for eksempel representant for jakt og fiske oppnevnes etter forslag fra jeger og fiskeforeningen i regionen. De aktuelle interesse- og næringsorganisasjonene og kommunene bør derfor involveres ved oppnevningen. Ved å legge den endelige utvelgelsen til fylkestingene, sikres det at styret blir sammensatt balansert med hensyn til blant annet likestilling mellom kjønn og geografi/bosted.

Statskog forutsetter at det i den endelige utformingen av oppnevningsprosedyrene også blir lagt opp til et system der kommunenes representant i utmarksstyrene rullerer.

Styret mener det er avgjørende at:

- Utmarksstyrene skal ha stor beslutningsmyndighet;
 - Utmarksstyret skal utarbeide og vedta regionale grunneierplaner for flerbruk, forvaltning og utvikling av areal og ressurser. Utmarksstyrets planer vil være utgangspunkt for foretakets innspill i offentlige planprosesser
 - Utmarksstyret skal gi utfyllende bestemmelser om jakt, fangst og fiske i sin region
 - Utmarksstyret skal beslutte tildeling av beite, seter, tilleggsjord og vedutvisning i sin region. Tildelt beite skal være vederlagsfritt
 - Utmarksstyrene får 2/3 av overskuddet fra løpende drift av eiendommene i landsdelen. Utmarksstyrene tildeler tilskudd til næringsutvikling, utmarksbruk og støtte til tiltak som skal fremme informasjon og kunnskap om reindriften og annen tradisjonell samisk bruk i regionene
- Utmarksstyrene skal samtidig være integrert i en helhetlig forvaltning sammen med grunneier, og bruker Statskogs administrative apparat.
- Konfliktforebygging: Utmarksstyret er ansvarlig for utarbeiding av regionale planer for forvaltning og utvikling av områdene, og tar sikte på å etablere arenaer for

konfliktløsning og avveining av ulike interesser i en tidligst mulig fase av et tiltak der det vil være snakk om endret arealbruk

Statskog støtter mindretallets syn på at regionale grunneierplaner utgjør (NOU 2007:13, side 741):

”....den viktigste nyskapningen i forslaget når det gjelder å gi rettighetshavere og brukere reell medinnflytelse over forvaltningen av statens grunn og fornybare ressurser.

Ett av hovedankepunktene mot dagens forvaltning er at ulike rettighetshavere, brukere og interessenter kommer for sent inn i prosessene ved endret bruk av statens utmark, for eksempel hyttefeltutbygging. De foreslåtte regionale planene vil gi en helt annen forutsigbarhet og systematisk anledning til på et tidlig tidspunkt å komme i inngrep med ideer og forslag til tiltak enn dagens forvaltningsordning gir.

Det fremgår av § 10 hva planen skal inneholde, bl.a. at det i planen skal fremgå hvilke områder og ressurser som

- er av særlig betydning for samisk bruk og næring, herunder reindrift*
- er av særlig betydning for annen næring, herunder jordbruk og skogbruk*
- er av særlig betydning for utøvelse av friluftsliv, herunder jakt og fiske*
- har særlige utviklingsmuligheter”*

Statskog har positiv erfaring med utarbeiding av helhetlige forvaltningsplaner i samarbeid med rettighetshavere, brukere og interessenter, jamfør bl.a. pilotprosjektet ”Frilufsplan for Altevannsområdet”. Det er ikke minst på bakgrunn av denne erfaringen vi støtter lovfesting av at utmarksstyrene skal utarbeide regionale grunneierplaner som et verktøy for Statskog og utmarksstyrenes mål og virksomhet i regionen.

De regionale grunneierplanene vil ikke ha rettsvirkning som offentlig planverk, men fastsetter hvordan grunneier/utmarksstyret vil forvalte og utvikle fellesskapets grunn innen de rammer offentlig planverk setter. Videre vil de gi utgangspunkt for innspill til offentlig planverk for eksempel ved forslag til endring av reguleringsformål ved kommunens rullering av arealplan. Planene vil være grunnlaget for uttalelse til myndighetenes forslag til endring av status (for eksempel verneforslag), og andre aktørers planer om utvikling og bruk av grunn (for eksempel ved høring av søknad om konsesjon for utbygging av vind/vannkraft).

Den regionale grunneierplanen innebærer at grunneier og representanter for ulike brukergrupper står samlet om et felles syn på bruk og har et felles incitament i forhold til utvikling av grunn i sin region. Dette sikrer tidlig intervensjon for berørte interesser, og dette sikrer i praksis betydelig utviklingskraft.

Modellen ”Nye Statskog” gir en helhetlig forvaltning og gir etter vår oppfatning en god balanse mellom Statskogs styre og utmarksstyrene, der Statskogs styre gir de overordnede rammer og føringer og har det endelige økonomiske ansvaret, mens utmarksstyrene blant annet legger mange av premissene for og treffer beslutninger om løpende drift i sin region.

Ramme for grunneiers rådighet, avhendingsbegrensning

Mindretallets lovforslag inneholder hjemmel for Kongen til å fastsette begrensning i disponering av grunn og ressurser, samt avhendingsbegrensning mens kartleggings- og anerkjennelsesprosessen pågår, jf mindretallets forslag § 4.

Mindretallets forslag har videre en bestemmelse som pålegger Statskog SF å høre utmarksstyret, samiske og andre berørte rettighetshavere før avhending, herunder makeskifte, jf § 12. I bestemmelsens 2. ledd er det opplistet unntak fra høringsplikt. For de angitte formål skal Statskog SF underrette aktuelle brukere og interessenter i ettertid.

Enkelte av unntakene bør gis et mer presist innhold:

Dette gjelder unntak i § 12, 2. ledd, bokstav a) ”grunn som er dyrket eller skal brukes som gårdsbruk eller som tilleggsjord til gårdsbruk.” Sett sammen med lovforslagets § 14 kan dette unntaket ha utilsiktet utslag for utmarksstyrets behandling av nyutvisning til jordbruket i regionen. Utmarksstyret kan vegre seg for å foreta nyutvisning av tilleggsjord dersom dette medfører en forenklet behandling av avhending for angjeldende areal. Vi vil derfor foreslå at unntaket i § 12, 2. ledd, bokstav a) begrenses til å gjelde ”grunn som ved lovens ikrafttredelse er dyrket, er utlagt som grunn for gårdsbruk eller som tilleggsjord til gårdsbruk.”

Det vil fortsatt være mulig å avhende grunn som utvises etter lovens ikrafttredelse til angjeldende formål, etter høring i samsvar med hovedregel i bestemmelsens 1. ledd.

Videre bør unntak i § 12, 2. ledd, bokstav b) gis et klarere innhold ved presisering av at dette gjelder grunn til byggetomter for boligformål.

Ramme for grunneiers disposisjon/rådighet, tilbakeføring av inntekter

Styret i Statskog foreslår at 2/3 av overskuddet fra løpende drift i landsdelen tilbakeføres og fordeles til regionene/utmarksstyrene. Fordelingen skal ivareta en god utjevning mellom regionene.

I styrets forslag er det forutsatt at utgifter til drift og administrasjon av utmarksstyrene dekkes direkte av Statskog. Ved at utmarksstyrene bruker Statskogs apparat og kompetanse, begrenses utgiftene betydelig sammenliknet med flertallsforslaget. Vi vurderer at to utmarksstyrene vil gi foretaket en kostnadsøkning på om lag to millioner kroner per år. Erfaringstall fra de siste to års regnskap viser at resultatet fra løpende drift i Nordland og Troms etter dette vil bli om lag tre millioner kroner (etter skatt). Ved tilbakeføring av 2/3 av overskuddet fra løpende drift får utmarksstyrene da to millioner kroner til fordeling per år.

Etter Statskogs mening er det en bedre modell å tilbakeføre andel av overskudd enn brutto inntekt. Det gir utmarksstyrene og Statskog en felles interesse av rasjonell drift. Det gir også et incitament til å ta ut inntektpotensialer der en etter en omfattende prosess i utmarksstyrene har ivaretatt rettighetshaverne og balansert ulike rettighetshaveres og brukeres interesser opp mot hverandre.

I denne modellen er utmarksstyrene alltid sikret minimum kostnadsdekning. Dersom resultatet av den løpende driften skulle bli svak eller negativ, vil styret i Statskog ha anledning til å vedta ekstraordinære overføringer.

II.3 NÆRMERE OM LOV OM SAKSBEHANDLING OG KONSULTASJON

Statskogs styre støtter Samerettsutvalg II's forslag til Lov om saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnet i tradisjonelle samiske områder. Men styret ønsker å peke på følgende:

- Det vil oppstå situasjoner der Statskog tar beslutninger som er av direkte betydning for det samiske folk. Forslag til lov om konsultasjoner stadfester det samiske folks rett til deltakelse i slike beslutningsprosesser. Det mener styret er naturlig i lys av Statskogs konstitusjonelle forankring i Storting og regjering og Norges folkerettslige forpliktelser.
- Det kan i praksis by på utfordringer å avklare hvilke saker konsultasjonsordningen skal gjelde for. Statskog savner en mer grundig og prinsipiell gjennomgang av de ulike saksfelter, blant annet for å unngå dobbeltkonsultasjoner. For eksempel vil en beslutning om å fremme en plan som innbefatter arealinngrep kunne utløse konsultasjonsplikt både for Statskog og for Plan- og bygningsmyndighetene. Det kan ikke være rasjonell ressursbruk å holde ulike separate konsultasjoner om samme sak. Dette vil gjelde saker vedrørende for eksempel vannkraft, vindkraft, hyttefelt og gruvedrift.
- De administrative og økonomiske konsekvensene er i liten grad beskrevet, jamfør NOU 2007:13, side 1141. Vi legger til grunn at implementering og bruk av bestemmelsene vil kreve betydelig ressursbruk fra samtlige berørte parter.
- Loven savner mekanismer for å løse uenighet. Lovforslagets § 10 har bestemmelser om tiltak som planlegges i områder som er særlig viktige for samisk bruk. Dersom det ikke oppnås enighet i konsultasjon, skal tiltaket som hovedregel ikke tillates gjennomført. Det er ikke avklart hvilke områder dette gjelder. Det er også uklart når tiltak kan tillates gjennomført i disse områdene. Kartlegging og anerkjennelsesprosessen må bidra til å avklare hvilke områder dette er. Desto sterkere anerkjent rettighet, desto større beskyttelse bør en ha i konsultasjonen.

II.4 FORSLAG TIL ENDRING AV ANDRE LOVER

Forslag til endring av fjelloven

Statskog støtter forslagene til endring av fjelloven som er fremmet av ulike flertall av utvalgets medlemmer. Det er betimelig at samisk reindrifts rettigheter i statsallmenning kommer bedre til syne, og styrkes i lovgivningen. Dette er blant annet ivarettatt i forslag til ny § 1, 2. ledd, som stadfester reindriftens rettsgrunnlag, og i forslag til ny § 5, siste ledd, som gir hjemmel for sammenslåing av fjellstyrer av hensyn til reindriften.

Statskog antar det skyldes en forglemmelse at man ikke har foreslått bestemmelse om forhold til folkeretten i fjelloven, tilsvarende det som gjelder for Finnmarkseiendommen, jf finnmarkslovens § 3, og som foreslås for fremtidig forvaltningsordning i henholdsvis hålogalandslovens § 3, og revidert Statskog § 3. Gode grunner taler for at tilsvarende bestemmelse innarbeides i fjelloven, dog med virkefelt begrenset til samiske bruksområder innen fjellovens anvendelsesområde.

I forslag til endring av bestemmelse om fjellstyrets sammensetning, jf § 3, sjette ledd, er det en unødig gjentakelse av representasjon fra jordbruk med bruksrett, jf 3. setning etter komma, som bør utgå. Jordbrukets representasjon er allerede nevnt i første setning. Det er ikke gitt tilsvarende gjentakelse med hensyn til ”jakt-, fiske- og friluftsjnteresser”, hvilket burde gjøres dersom all pålagt representasjon skulle nevnes på nytt.

Forslag til endring av friluftsløven

Statskog støtter forslaget til endring av friluftsløven med en ny § 10a, som gir rett til uttak av trevirke for husflidsformål.

Ved fortsatt nasjonalt eierskap til grunn og ressurser i Nordland og Troms, må henvisning til bestemmelse i lov om Hålogalandsallmenningen i § 10a, 2. ledd, endres og eventuelt ha henvisning til tilsvarende bestemmelse i mindretallets forslag, jf § 15, 2. ledd i revidert Statskog.

Forslag til endring av reindriftsløven

Statskog SF støtter i det alt vesentligste flertallsforslaget til endring av reindriftsløven.

Vi finner grunn til å bemerke at det ikke er foreslått endring av bestemmelse om ”grunn disponering”, som sikrer reindriften like sterkt som regulering i statsallmenning, jf forslag til endring av fjellov § 12. I henhold til sistnevnte skal reindriften, jordbruk og andre rettighetshavere høres før det treffes beslutning om grunn disponeringstiltak. Dette gir en tidlig intervensjon til beste for alle berørte. I reindriftsløven er regelen at reindriften skal høres seks uker før tiltak iverksettes. I regelen vil alle større tiltak være kommet så langt i prosessen seks uker før iverksetting, at reindriftens reelle påvirkningsmuligheter er begrenset. Statskog SF mener en her burde se hen til fjelloven, og søke å finne en løsning som sikrer at reindriften høres tidlig i de prosessene som gjelder endring/utvikling av grunn i deres bruksområder.

Statskogs erfaring fra samarbeid med reindriftsnæringen tilsier at det er behov for å heve kunnskapen om reindriftens bruk hos grunneiere, planmyndigheter, friluftsjnteresser, andre brukere etc. Med økt kunnskap vil en være i stand til bedre å utvise tilbørlig aktsomhet ved forvaltning, bruk og ferdsel i reinbeiteområder. Statskog tror også at det er mulig å få til et fungerende flerbruk gjennom dialog og felles prosjekt mellom ulike brukere og interesser i reinbeiteområdene. Et eksempel på dette er frivillige ”Rein rein” -prøver for jakthunder som Statskog har arrangert i samarbeid med lokale jeger og fiskerforeninger og reindriftsutøvere. Det har vært stor oppslutning om slike kurs, og det er grunn til å tro at så vel næringen som jegerne har hatt utbytte av tiltaket ved de respektives bruk av utmarken.

III Statskogs økonomi og konsekvenser av en ny forvaltningsordning

De to hovedforslagene til forvaltningsmodell (HA-modellen og revidert Statskog) fra utvalget har ulike perspektiver på hvordan inntekts- og kostnadsstrømmer skal fordeles. Utvalget har gått lite inn på de økonomiske realiteter og utfordringer som de ulike modellene vil ha.

I dette kapittelet beskriver vi dagens Statskog-økonomi, og gjør først noen vurderinger av hvordan den økonomiske fremtiden vil se ut for de ulike virksomhetsområdene uavhengig av hvilken modell som velges. Vi vurderer videre hvilke økonomiske konsekvenser de to modellene vil ha for hvert av virksomhetsområdene og samlet.

III.1 STATSKOGS ØKONOMI I DAG OG I ÅRENE FREMOVER

Statskog har i dag 4 virksomhetsområder; Eiendom, Energi, Skog og Friluftsliv.

Virksomhetsområde eiendom

Eiendom Utvikling.

Dette virksomhetsområdet driver utviklingsaktiviteter som oftest ender opp i salg av ferdig regulerte eiendommer, hyttefelt, boligfelt, eller næringsarealer. Inntektene fra dette virksomhetsområdet kommer i all hovedsak fra salg av eiendom i by- eller tettstedsnære områder. Dette er engangsinntekter som varierer fra år til år. Noen av utviklingsprosjektene ender også opp i løpende festeinntekter til Statskog, men disse prosjektene er i mindretall. Resultatene fra Eiendom Utvikling er en viktig del av Statskogs samlede resultat. I de senere årene har inntektene i all hovedsak kommet fra de tettest befolkede områdene i Sør-Norge. Kartleggings- og anerkjennelsesprosessen legger opp til strenge begrensninger i mulighetene til å selge eiendom i begge modellene. Dette vil naturligvis begrense de økonomiske mulighetene som ligger i dette virksomhetsområdet. I HA-modellen legges det opp til at eiendommene som hovedregel ikke kan selges. Dette vil gi permanente begrensninger i HAs inntektsgrunnlag sammenliknet med dagens situasjon.

Det er også grunn til å nevne at Statskog i dag vurderer inntektsmulighetene fra denne typen aktiviteter som relativt små i Nordland og Troms. I våre økonomiske vurderinger legger vi til grunn at det ikke vil komme vesentlige resultatbidrag fra Eiendom Utvikling i Nordland og Troms. Med dagens bestemmelser i tomtefesteloven vedrørende innløsning av fritidsfester, er det imidlertid anslått at årlig innløsningssum for fritidsfester i dette området vil ligge på 1-2 mill kr pr år de nærmeste 20 til 30 årene.

Eiendom Drift

Eiendom Drift kan deles i tre hoveddeler:

Kontraktsforvaltning

Her utgjør festeavtalene den dominerende delen av inntektsstrømmen med over 90 %, mens de resterende avtalene er knyttet til grus/malm.

Festeavtalene på fritidstomter utgjør hoveddelen av inntektene til Statskog. Tomtefesteloven av 2002 legger betydelige begrensninger i muligheten til å øke disse inntektene. Grunneier har anledning til å regulere tomtefesteavgiften i henhold til markedsverdi en gang, for avtaler

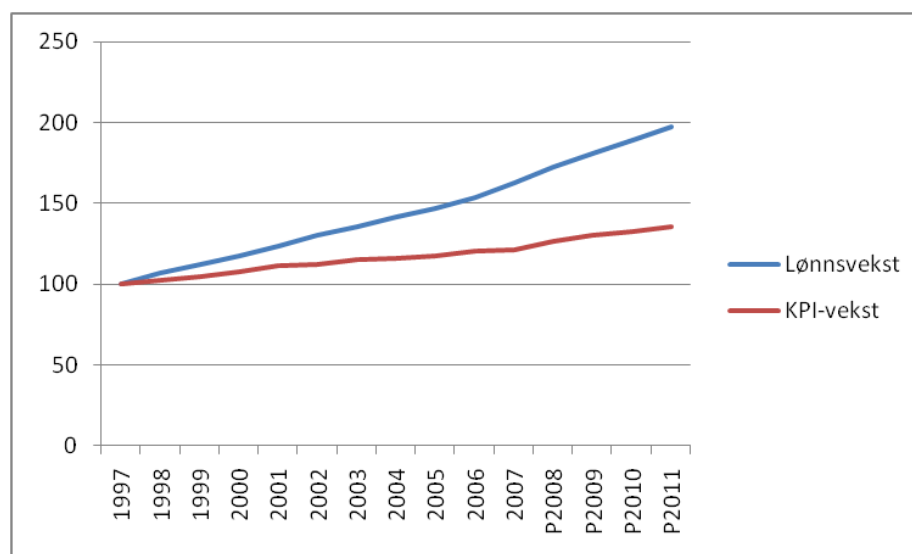
hvor dette er avtalt. Etter det har man bare anledning til å regulere i henhold til konsumprisindeks (kpi), uansett avtaleformulering.

De øvrige festeavtalene, med om lag 8,8 millioner kroner i årlig inntekt, kommer fra ulike typer festeavtaler. De største gruppene er avtaler om skytefelt med Forsvaret og avtaler på tomter til nærings- og industriformål. Disse festeavtalene er ikke omfattet av de samme strenge beskrankningene i tomtefesteloven, og gir derfor en mer fleksibel mulighet til å regulere festeavgiftene etter tomteverdi. Mange av disse arealene ligger imidlertid i områder hvor veksten i eiendomsverdier ikke har vært særlig høy.

Den dominerende reguleringsmekanismen i fremtiden er kpi-regulering. Fra og med 2011 har Statskog gjennomført markedsregulering på praktisk talt hele festemassen, og fra og med da er det kpi-regulering som gjelder.

En stor del av Statskogs kostnader består av lønn til ansatte. Dette gjelder spesielt Eiendom Drift, hvor 65 % av kostnadene er personalkostnader. Kostnadsutviklingen er derfor i stor grad bestemt av lønnsutviklingen. Samtidig er størstedelen av grunneieravtalene som ligger til grunn for inntektsutviklingen, regulert i henhold til utviklingen av konsumprisindeksen.

De siste årene har vi sett at det er stor forskjell i den generelle utviklingen i lønnsvekst og konsumprisindeks. Figuren under viser forskjellen på landsbasis med 1997 som basisår:

Kostnadene vokser dermed raskere enn festeinntektene. Dette skaper utfordringer for virksomhetsområdet. Vi må forvente en betydelig lønnsomhetsreduksjon på dette området, uavhengig av forvaltningsordning i Nordland og Troms.

Tjenestesalg

Dette er tjenester som Statskog utfører for andre. Kundene er i all hovedsak Landbruks- og matdepartementet (LMD), Statens Naturoppsyn (SNO) og Opplysningsvesenets fond (Ovf). Hovedprinsippet for alle disse tjenestesalgavtalene er at Statskog får betalt per utført time. Unntaket er deler av oppdraget for Opplysningsvesenets fond, som har stykkpriser for noen definerte aktiviteter.

Til grunn for tjenestesalget til LMD og SNO ligger avtaler som innebærer avregning etter prinsipp om ”kostnadsdekning”. Det betyr i praksis at timeprisen kun skal ta høyde for hva det koster å produsere timene. Det er ikke anledning for Statskog å ha en timepris som vi tjener penger på i disse avtaleforholdene. Denne aktiviteten bidrar med andre ord ikke til Statskogs overskudd.

Situasjonen er i utgangspunktet annerledes for tjenestesalget til Opplysningsvesenets fond. Dette oppdraget ble vunnet i konkurranse med andre. Avtalen er imidlertid utformet slik at Statskog tar en del av risikoen for arbeidet gjennom stykkprisfinansiering. Endringer i tomtefesteloven og forventninger om en tomtefesteinstruks har medført at det er mer arbeid knyttet til Ovf-oppdraget enn forventet ved avtaleinngåelse. Oppdraget skaper ikke vesentlig lønnsomhet i Statskog i dag.

Avtalen med Ovf går ut 2009. Ovf har mulighet til å forlenge avtalen. Etter den tid er det usikkert om Statskog får fortsette som tjenesteleverandør for Ovf, all den tid oppdraget igjen skal konkurranseutsettes.

Fortjenestebegrensningene i tjenestesalget gjør at denne aktiviteten ikke skaper nettoresultater for Statskog. Resultatene skapes i kontraktsforvaltningen, men dette vil krympe inn i årene som kommer som følge av at inntektene er begrenset til økningen av konsumprisindeksen, samtidig som kostnadene må kunne forventes å øke mer enn inntektene.

Oppsyn, eiendoms- og rettighetssikring

Med en så omfattende eiendomsmasse som Statskog forvalter i dag, er dette en betydelig oppgave. Som stor grunneier har Statskog mange naboer, og skal ivareta fellesskapets grenser, rettigheter og ressurser. En viktig del av arbeidet er også å sikre rettighetshavernes bruksretter. Det er ingen direkte inntekter fra disse aktivitetene.

Virksomhetsområde energi

I dette virksomhetsområdet forventer Statskog som grunneier betydelig vekst i et tidsperspektiv på 10 til 15 år. Det er mange muligheter for utbygging av kraft på Statskogs eiendommer, spesielt småkraft. Samtidig har vi erfart at for å sikre grunneierens rettmessige andel av verdiskapningen ved energiutvikling, kreves et høyt kompetansenivå og evne til å ta økonomisk risiko. I mange tilfeller satser Statskog egne midler på konsesjons- og konsekvensutredningsarbeid i samarbeid med andre. Vi erfarer at det tar mellom fem og sju år fra en konsesjonssøknad blir sendt inn, til den første elektrisiteten produseres. Før konsesjonssøknaden sendes inn, må Statskog legge ned innsats og ressurser i ressurskartlegging, vurdering av konsekvenser, dialog med rettighetshavere, myndigheter og samarbeidspartnere. Dette arbeidet fører ikke alltid til konsesjon.

Statskog har i de senere årene arbeidet systematisk med å utvikle et miljø med høy kompetanse på dette området.

Inntekter av eksisterende kontrakter vil fortsette å løpe. Disse reguleres i hovedsak gjennom konsumprisreguleringer, og vokser dermed ikke mer enn prisveksten.

Statskog har de siste årene startet det langsiktige arbeidet med å utvikle bioenergiområdet, med spesiell fokus på Nordland og Troms. I tillegg til dette deltar Statskog i flere nasjonale satsinger for å utvikle bioenergi-potensialet, både i forsknings- og utviklingsprosjekter, og i kommersielle selskapsdannelser.

Virksomhetsområde skog

Årene 2006 og 2007 har vært gode år i skogbruket. I de tre tiårene forut for høykonjunkturen har virkesprisene falt med i gjennomsnitt 3 % pr år. I 2008 faller prisene tilbake til "normalt" nivå, og vi kan i dag ikke se vesentlige forhold som vil gjøre at virkesprisene vil stige på sikt eller massevirke de nærmeste årene. Man kan oppleve økt etterspørsel etter energivirke, men fortsatt er det mye igjen på den tekniske siden og på etterspørselssiden før dette kan gi målbar resultateffekt i Statskogs regnskaper.

Størstedelen av skogbruksresultatet i dag kommer fra skogbruket i Sør-Norge. Det er betydelige mengder skog på Helgeland, men lønnsomheten er lavere enn lengre sør i landet. Nord for Saltfjellet er det lav aktivitet i skogbruket knyttet til leveranser til treindustrien.

Det er startet prosesser for å verne betydelige områder skog i Nordland og Troms. Utfallet av skogverneprosessene i Nordland og Troms vil påvirke aktivitetsnivået i skogbruket i disse områdene. Ved vern får grunneieren utbetalt engangserstatning for skogområdene som vernes, basert på økonomisk verdi.

Om 25-35 år vil avvirkningsvolumet kunne økes betydelig. Da vil vi se resultatene av de store foryngelsesprosjektene som ble gjennomført tidlig på 1950-tallet.

Etterspørselen etter energivirke vil også kunne påvirke lønnsomheten i skogbruket positivt. Når energiprisen blir høy nok, vil det kunne bli etterspørsel som kan skape lønnsomhet i skog som i dag blir stående urørt. Fortsatt er vi så langt unna denne energiprisen at vi ikke mener det er realistisk å legge vekt på dette.

På bakgrunn av disse momentene kan det ikke forventes at skogbruket vil gi vesentlige resultatbidrag til grunneieren i de nærmeste 10 årene i Nordland og Troms.

Virksomhetsområde friluftsliv

Statskogs inntektsgivende friluftspolprodukter er i hovedsak storvilt- og småviltjakt og salg av fiskekort. Det er lønnsomhet i disse produktene i Statskog i dag, men mindre enn mange tror. Hovedårsaken til dette er at Statskog har en policy som skal sikre allmennheten tilgang til jakt og fiske til en fornuftig pris.

I tillegg til bevilgningene over statsbudsjettet gjennom Landbruks- og matdepartementet (jfr avsnittet foran om bruk av den statlige grunneierposisjonen som virkemiddel i friluftspolitikken), bruker Statskog også egne midler til tilrettelegging for å gjøre friluftslivet mer tilgjengelig for folk flest.

Som nasjonal grunneier og utviklingsaktør har Statskog hatt en sentral rolle i etableringen av nettportalen inatur.no. Det har vært nødvendig for etableringen å ha en langsiktig eier med tilstrekkelig økonomisk robusthet. Nettportalen er etablert sammen med andre tilbydere og brukere av friluftspolprodukter, og er i dag landets ledende på salg av jakt- og fiskekort. Alle grunneiere har i dag muligheten til å legge ut sine produkter på inatur.no, slik at disse blir tilgjengelige allmennheten.

Med god kostnadskontroll vil det være mulig å opprettholde lønnsomhet i de inntektsgivende friluftslivsproduktene i årene fremover, samtidig som man opprettholder de rimelige prisene på friluftspolproduktene.

Oppsummering av Statskogs økonomi

Regnskapene fra Statskog de siste fem årene viser en omsetning i hele foretaket i størrelsesorden 200-230 millioner kroner, og et overskudd fra Statskogs totale virksomhet som har variert mellom 7 og 35 millioner kroner. Størstedelen av overskuddene kommer fra gevinster som følge av arealsalg og erstatningsinntekter fra skogvern. Korrigerer man for disse engangsinntektene, finner man overskuddet fra den løpende driften i Statskog, som er betydelig mindre enn de regnskapsmessige overskuddene.

Oppstillingen under viser andelen av Statskogs resultat som er skapt i Nordland og Troms i 2007 (tallene for 2006 viser et nesten identisk bilde). Om vi ser bort fra engangsinntekter, så ligger overskuddet fra løpende drift på om lag fire til fem millioner kroner årlig fra disse to fylkene.

• Inntekter	80 mill
– Herav <u>bevilgning over statsbudsjett</u> til samfunnsoppgaver: 7 mill	
• Kostnader	70 mill
• Resultat før skatt	10 mill
– Resultat fra løpende drift: 5 mill	
– Engangsgevinst arealsalg: 5 mill	
• Estimert skatteandel	2 mill
• Estimert resultat etter skatt	8 mill
• Andel utbytte eier (37 %)	3 mill

Inntektene kom fra jakt, fiske og hytteutleie (ca 11 mill kr), grunninntekter (inklusive fallinntekter), ca 28 mill kr), tjenestesalg (ca 17 mill kr) og skogbruk (ca 24 mill kr).

Kostnadene består av lønn/reiser for ansatte i Nordland og Troms (ca 26 mill kr), varekjøp i Nordland og Troms (ca 27 mill kr), næringsutvikling (ca 1,5 mill kr, utenom partnerskapsavtalene med fylkeskommunene i Nordland og Troms), andel av fellestjenester (ca 16 mill kr) til dekning av kostnader med telefoni, dokumentsenter, IT-infrastruktur og drift, personal, regnskap og lønn, informasjon, ledelse, geografiske informasjonssystemer, juridisk avdeling med mer.

Engangsinntektene er i realiteten bortfall av løpende inntekter og inntektsmuligheter. En grunneierøkonomi er derfor avhengig av at disse engangsinntektene reinvesteres i nye eiendommer eller annen lønnsom virksomhet for å opprettholde aktivitetene innenfor samfunnsoppgaver, holde på kompetanse, og sikre et tilfredsstillende økonomisk fundament.

Som beskrevet over, er det grunn til å tro at Statskogs økonomi ikke vil bli vesentlig styrket de nærmeste årene, uansett hvilken forvaltningsmodell som velges. Det vil sannsynligvis bli nødvendig å effektivisere driften ytterligere. Kostnadene bør reduseres om en skal opprettholde en økonomi i balanse uten å være avhengig av engangsinntekter fra arealsalg og skogvern.

Etter vår vurdering vil HA-modellen ytterligere svekke mulighetene for en økonomi i balanse, bl.a. som følge av betydelig økte administrative kostnader.

III.2 ØKONOMISKE KONSEKVENSER

Tabellen oppsummerer de økonomiske konsekvensene av de to modellene, etter Statskogs vurdering.

Område	Hålogalandsallmenningen	Nye Statskog
Administrative oppgaver	Betydelig økte kostnader som følge av splittet organisering mellom grunneier og utmarksforvaltning og frittstående utmarksstyrer med egne ansatte	Noe økte kostnader som følge av etablering av utmarksstyrer som del av organiseringen av Statskog
Virksomhetsområde Eiendom		
Kontraktsforvaltning	Økte kostnader som følge av splittet organisering	Ingen endringer
Tjenestesalg LMD	Usikkert, falt bort i Finnmark	Ingen endringer
Tjenestesalg SNO	Foreslås videreført i HA-modellen	Ingen endringer
Tjenestesalg Ovf	Større sannsynlighet for at hele eller deler av oppdraget faller bort	Kan falle bort i ny konkurranseutsettingsrunde
Tjenestesalg Forsvaret	Større sannsynlighet for at det faller bort	Ingen endringer
Eiendomsutvikling	Ingen muligheter til gevinster av arealsalg	Begrensede muligheter til gevinster av arealsalg
Virksomhetsområde Skog	Svekket kompetansemiljø og forhandlingsstyrke som følge av splittet organisering. Reduserte inntekter fra Skogbruk som følge av tildeling av virkesretter	Ingen endringer
Virksomhetsområde Energi	Svekket grunnlag for å opprettholde tilstrekkelig eget kompetansemiljø for å utnytte regionens energipotensial	Ingen endring
Virksomhetsområde Friluftsliv (jakt og fiske)	Betydelig økte administrasjonskostnader som følge av etablering av frittstående utmarksstyrer med egne ansatte	Noe økte kostnader på grunn av etablering av sekretariatsfunksjonen i utmarksstyrene.
Utviklingsaktør	Svekket handlingsrom til å delta i nasjonale utviklingsprosjekter	Ingen endring
	Svekket handlingsrom til å delta i større regionale utviklingsprosjekter	Ingen endring
Tilrettelegging for allmennhetens friluftsliv	Svekket handlingsrom til å bidra til tilrettelegging for det allmenne friluftslivet som følge av svekket økonomi	Ingen endring

Etter Statskogs oppfatning er det spesielt grunneier HA som vil komme dårlig ut økonomisk i HA- modellen. Videre kan det bli betydelige forskjeller i utmarksstyrenes økonomi, avhengig av inntektsgrunnlaget i regionen.

I den videre framstillingen vil vi gå litt nærmere inn på konsekvensene av HA-modellen for de ulike virksomhetsområdene

Organisering av støttefunksjoner

Statskog har arbeidet systematisk i mange år med å skape en effektiv organisasjon. Det overordnede formålet er å ha et sterkt desentralt apparat i regionene med beslutningsmyndighet og lokalkunnskap. Dette apparatet, med 21 kontorer, støttes av en sentral enhet med støttefunksjoner. Man ønsker å bruke de regionale personalressursene til å utføre oppgavene for kunder og i samarbeid med regionale og lokale myndigheter, rettighetshavere og brukere. Samtidig har det regionale apparatet sluppet å bruke tid på administrative oppgaver som man har løst effektivt gjennom spissing av kompetansen og sentral oppgaveløsning.

Erfaringene så langt med etableringen av Finnmarkseiendommen (FeFo) er at FeFo har vært nødt til å bygge opp egne støttefunksjoner og et administrativt apparat for å ta hånd om de administrative oppgavene som tidligere ble utført i Statskogs øvrige organisasjon samt nye oppgaver. Alt tyder på at Hålogalandsallmenningen tilsvarende vil få en betydelig kostnad med å etablere og drive nødvendige administrative støttefunksjoner.

Dersom HA-modellen legges til grunn, vil dette bildet forsterkes ytterligere sammenliknet med FeFo, fordi utmarksforvaltningen organiseres i inntil seks frittstående utmarksstyrer med egne ansatte og administrative funksjoner. Dette vil etter Statskogs vurdering føre til en betydelig økning av de totale kostnadene for å drive og administrere eiendommene, og en fragmentering av kompetansen.

Konsekvenser for virksomhetsområde eiendom

Nøkkelen til lønnsom og effektiv drift av kontraktsforvaltningen ligger i effektiv saksbehandling og stordriftsfordeler gjennom sentral oppgaveløsning. Statskog har redusert ressursbruken av kontraktsforvaltningen på denne måten de siste årene, og har i dag en kompakt og effektiv enhet som håndterer forvaltningen av størstedelen av alle inngåtte avtaler i Statskog.

Det er grunn til å forvente at mindre enheter vil få større enhetskostnader i forvaltningen av kontraktsmassen.

Tjenestevalg

Landbruks- og matdepartementet bruker i dag Statskogs grunneierposisjon som virkemiddel for å få utført en rekke samfunnsmessige oppgaver gjennom bevilgning over statsbudsjettet. Erfaringene fra Finnmarkseiendommen indikerer at en eventuell Hålogalandsallmenning ikke vil bli tildelt slike oppgaver. I så fall må disse oppgavene finansieres over egen drift.

Statens Naturoppsyn samarbeider i dag med Statskog for å få utført offentligrettslige naturoppsynsoppgaver på en effektiv måte der Statskog er grunneier. Et av de viktigste argumentene er at Statskog har et totalapparat som favner hele Nordland og Troms.

En av de viktigste årsakene til at Statskog er valgt som samarbeidspartner for Opplysningsvesenets fond er at Statskog har et apparat som favner hele landet sør for Finnmark, og dermed har vært en hensiktsmessig partner for Ovf. Dersom eierskapet skulle splittes, er det grunn til å tro at denne konkurransefordelen svekkes.

Resonnementet for Forsvaret er det samme som for Ovf, og man kan ikke forvente at eiendomsforvaltning for Forsvaret blir en åpenbar oppgave som gis til Hålogalandsallmenningen.

Eiendomsutvikling

Arbeid med areal- og eiendomsutvikling forutsetter at eiendommene i mange tilfeller må selges for at man skal få økonomisk resultat av arbeidet. Utvalgets flertallsforslag medfører i praksis at salg av eiendom vil være sterkt begrenset, også etter at kartleggings- og anerkjennelsesprosessen er avsluttet.

I fasen med kartlegging og anerkjennelse av rettigheter vil det samme langt på vei gjelde for styrets forslag.

Konsekvenser for virksomhetsområde skog

Driftsmessig vil det ikke være så store forskjeller mellom driften hos en nasjonal grunneier og mindre enheter. Det operative arbeidet utføres i sin helhet av innleide skogsentreprenører. Skogeieren vil imidlertid ha ansvar for ledelse, strategisk og operativ planlegging, utarbeidelse og vedlikehold av ressuroversikter osv. Dette forutsetter kompetanse og kapasitet, og vil lettere og mer kostnadseffektivt kunne ivaretas i en organisasjon med et nasjonalt kompetansemiljø på disse områdene, også i forhold til kravene om miljøsertifisering.

I lovforslaget om Hålogalandsallmenningen forslås innført rett til uttak av trevirke til dekning av brensel og annet jordbruksrelatert husbehov etter utvisning fra utmarksstyret. Retten ligger til jordbrukseiendom innenfor den regionen hvor eiendommen ligger, jfr § 28 i Hålogalandsloven. Det er vanskelig å anslå hvor mye bruksrettsvirke som årlig vil bli utvist, og hvor stor andel bruksrettvirket vil utgjøre av total tømmeravvirkning. Men en innføring av bruksrett til virke til husbehov, vil redusere tilgangen til trevirke til skogindustrien på Helgeland – en industri som allerede har utfordringer med for liten råstofftilgang.

Konsekvenser for virksomhetsområde energi

Det er relativt lite ressurskrevende å forvalte de eksisterende kraftavtalene som gir grunneieren inntekter. På dette området vil sannsynligvis ingen av modellene ha særlig effekt på inntektsstrømmen eller lønnsomheten.

Derimot er det grunn til å anta at Hålogalandsallmenningens muligheter til å utvikle nye kraftinntekter vil bli betydelig svekket i forhold til dagens forvaltningsregime. Hovedårsakene ligger i to forhold. Det ene er at det er svært kompetansekrevende å drive slikt utviklingsarbeid, og det er grunn til å anta at man svekker dagens nasjonale kompetansemiljø ved å splitte det i flere miljøer. Den andre årsaken er at utvikling av kraftressurser er et langsiktig arbeid der kostnadene løper i lange perioder før inntektene kommer. Som regel kommer ikke de første energiinntektene før tidligst fem til sju år etter at arbeidet har startet. Dette krever tilstrekkelig økonomisk handlingsrom, som etter styret i Statskogs vurdering vil være betydelig mindre i Hålogalandsallmenningens modellen.

Konsekvenser for virksomhetsområde friluftsliv

Valg av modell vil sannsynligvis ikke bety at det blir vesentlige forskjeller på kostnadsnivå og lønnsomhet. Det kan imidlertid være grunn til å anta at manglende lønnsomhet i Hålogalandsmodellen kan komme til å legge press på prisnivået på jakt- og fiskeproduktene. Det er også grunn til å gjenta det som tidligere er sagt om Inatur. Slike systemer er ikke utviklet en gang for alle, men krever løpende videreutvikling og tilpasning til nye teknologiske løsninger.

Oppsummering: Økonomiske konsekvenser av skifte av forvaltningsmodell

Statskogs løpende økonomi er sårbar overfor økte kostnader, også i Nordland og Troms. Overskudd fra løpende drift i Nordland og Troms har ligget på fire til fem millioner kroner per år de siste årene. Det er ikke grunn til å tro at lønnsomheten vil øke i de nærmeste årene. Tvert imot må man forvente både økt krav til effektivitet og reduserte kostnader for at man skal skape en økonomi i balanse, uavhengig av engangsinntekter fra eiendomssalg og skogvernerstatninger.

Hålogalandsallmenningens modellen vil etter Statskogs oppfatning medføre økte kostnader til administrasjon og drift av eiendommene, og vil svekke økonomien ytterligere. Det er grunn til å anta at Hålogalandsallmenningen vil slite med stram økonomi og utilstrekkelige ressurser til å kunne erstatte de utviklingsaktiviteter som Statskog i dag bidrar med. Det er grunn til å forvente at en eventuell Hålogalandsallmenning vil ha behov for økt brukerfinansiering eller offentlig støtte for å ivareta sine oppgaver som grunneier, ressursforvalter og samfunnsaktør.

Styret i Statskog vil understreke at flertallsforslaget rokker ved selve grunnlaget for Statskog SFs virksomhet. Ved en innføring av flertallsforslagets forvaltningsmodell vil ikke Statskog lenger ha tilstrekkelig ressursgrunnlag til å være et effektivt redskap for nasjonale mål, næringsutvikling, allmennhetens tilgang til friluftsliv, jakt og fiske, vern og andre sektorpolitiske oppgaver. Foretakets mulighet til å være en viktig næringsaktør innenfor for eksempel skogbruk og energi vil også bli betydelig svekket.

Velges flertallsmodellen, vil Statskog derfor ikke være i stand til å ivareta de målsettingene og oppgavene som Stortinget la til grunn ved etableringen av statsforetaket i 1993. Styret mener at konsekvensene for Statskog må gjøres til gjenstand for en særskilt utredning for Stortinget eventuelt blir forelagt et forslag i tråd med flertallets forvaltningsmodell.

For styret i Statskog SF

Kirsti Kalle Grøndahl (styreleder)

VEDLEGG 1; ”NYE STATSKOG”

STATSKOG SFs STYRES FORSLAG TIL LOV OM RETTSFORHOLD OG DISPONERING OVER STATENS GRUNN OG NATURRESSURSER I NORDLAND OG TROMS

Forslag til endring av mindretallet Reiersen og Parmanns lovforslag er markert med kursiv.

Kapitel 1 Almennelige bestemmelser

§ 1 Formål

Rådighet over grunn og naturressurser skal utøves på en økologisk bærekraftig måte, med sikte på langsiktig verdiskapning for samfunnet og til beste for eier, rettighetshavere, og allmennheten for øvrig.

Det skal tas tilbørlig hensyn til grunn og ressursers betydning for samisk kultur, heri reindrift. Det skal videre tas tilbørlig hensyn til utmarksbruk, næringsutøvelse, naturvern, friluftsliv og samfunnsliv for øvrig.

§ 2 Virkeområde

Bestemmelsene i loven her gjelder for fast eiendom og vassdrag med naturressurser i Nordland og Troms fylker i Statskog SFs eie.

§ 3 Forholdet til annen lovgivning og folkeretten

Eiendommer og ressurser skal forvaltes og utvikles innenfor de rammer som følger av villtloven, lakse- og innlandsfiske_loven og annen lovgivning.

Loven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter.

§ 4 Forholdet til eksisterende rettigheter og til prosess med kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter

Loven her gjør ikke inngrep i kollektive og individuelle rettigheter til land og vann som er opparbeidet gjennom langvarig bruk, eller på annet rettslig grunnlag.

Kongen kan ved forskrift fastsette nærmere bestemmelser om Statskog SFs disponering av eiendommer og ressurser i det tidsrommet det i et felt pågår kartlegging av eierrettigheter og bruksrettigheter i medhold av lov xx. xxxx 200x nr xx om kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter i tradisjonelle samiske områder fra og med Troms fylke og sørover. Det kan herunder fastsettes begrensning i Statskog SFs adgang til å foreta grunnDisponering og avhending av eiendommer og ressurser mens slik kartlegging pågår.

Kapitel 2 Organer, myndighet, inntektsdisponering

I Organer, myndighet, inntektsdisponering

§ 5 Statskog SFs rådighet som grunneier

Statskog SF utøver sin rådighet som grunneier innenfor de rammene som følger av statsforetaksloven 30. august 1991 nr. 71, annen lovgivning og foretakets vedtekter.

§ 6 Regionale utmarksstyrer – kompetanse, opprettelse og sammensetning

Det opprettes regionale utmarksstyrer for *inntil tre regioner* i virkeområdet som innenfor de rammene som følger av loven her § 14 og § 15, 1. ledd, og annen lovgivning, disponerer over ressurser, *utarbeider og vedtar regional plan*, jf § 10, og avgir uttalelse i saker som faller inn under § 11 og § 12 over utnyttelse av grunn og ressurser i vedkommende region.

Regionalt utmarksstyre, som omhandlet i paragrafen her, skal ha fem til sju medlemmer. Utmarkstyret skal sammensettes slik at berørte rettighetshavere og interesser, herunder jakt, fiske og friluftsliv er representert. Sametinget oppnevner en representant med personlig varamedlem. Ett medlem med personlig varamedlem oppnevnes av og blant reindriftsnæringen i regionen. Etter forslag fra kommunene i regionen oppnevner vedkommende fylkeskommune, i samråd med vedkommende kommuner, tre til fem representanter med personlige varamedlemmer.

Medlemmer oppnevnt av fylkeskommunen og Sametinget skal velges av og blant personer som det siste året har vært og som fortsatt er fast bosatt i de kommunene som inngår i vedkommende region.

Utmarksstyrets funksjonstid er fire år og følger kommunevalgperioden.

For øvrig gjelder reglene i kommuneloven om hvem som kan velges som medlem av kommunale nemnder tilsvarende ved valg av utmarksstyre, men slik at også utøvere av samisk reindrift i vedkommende region kan velges som medlem av utmarksstyret selv om de ikke er registrert bosatt i en kommune som ligger i regionen.

Kongen gir ved forskrift regler om regioninndeling, hvilke kommuner som skal inngå i de ulike regionene, og geografiske grenser for hvor en anses bosatt i den enkelte region. Kongen gir ved forskrift bestemmelse om utmarksstyret, herunder antall medlemmer sammensetning. Før slike regler gis skal berørte kommuner og andre berørte interesser gis anledning til å uttale seg.

§ 7 Vedtaksførhet og saksbehandling

Utmarksstyret er vedtaksført når minst fire av medlemmene, heri leder eller nestleder, møter. Ved stemmelikhet er lederens stemme avgjørende.

For utmarksstyret gjelder forvaltningslovens kapittel II om ugildhet, § 11 om veiledningsplikt, § 11 a om saksbehandlingstid og foreløpig svar og §§ 13 til 13 f om taushetsplikt tilsvarende.

Utmarksstyrets saksdokumenter er offentlige etter reglene i offentleglova. Ved avslag på begjæring om innsyn kan spørsmålet om det er adgang til å unnta dokumentet fra offentlighet, påklages til fylkesmannen i vedkommende fylke.

II Disponering av inntekter

§ 8 Utmarksstyrets inntekter og utgifter

Utmarkstyret forvalter utmarkskassen.

I utmarkskassen inngår foruten vederlag for utvisning *av virke, seter og tilleggsjord* årlig overføring av utmarksstyrets andel av overskudd fra landsdelen i samsvar med § 9.

Utmarkskassen skal gi støtte til virksomhet og aktiviteter i regionen i samsvar med retningslinjer gitt av Statskog SF, jf § 9.

Utmarksstyret kan ikke oppta lån. Utmarksstyret er ansvarlig for at utmarkskassens utgifter ikke overstiger tilgjengelige midler.

Utmarksstyrets regnskap skal føres og revideres i samsvar med de regler som gjelder for kommunale regnskap. Utmarksstyret skal hvert år fremlegge revidert regnskap for Statskog SF til godkjenning. Manglende godkjenning av regnskap kan medføre at *overføring* fra Statskog SF, jf. § 10, for påfølgende år *kan* holdes tilbake.

§ 9 Statskog SFs dekning av utmarksstyrets utgifter og overføring av andel av overskudd fra landsdelen til utmarksstyret

Statskog SF dekker utmarksstyrets nødvendige utgifter til møter, regnskap og revisjon av utmarkskassen, samt honorar til styremedlemmer.

To tredeler av Statskog SFs overskudd fra løpende drift av eiendommer og ressurser i Nordland og Troms skal utbetales til utmarksstyrene. I særlige tilfeller kan Statskog SF utbetale et beløp som overstiger den her fastsatte andel

Utbetaling til utmarksstyrene skal benyttes til:

- a) utmarksstyrets utgifter som ikke dekkes av Statskog SF, jf. første ledd.
- b) støtte til utmarksbaserte næringsutviklingstiltak i regionene
- c) støtte til allmennyttige tiltak for fremme av utmarksbruk i regionene
- d) støtte til tiltak som skal fremme informasjon og kunnskap om reindriften og annen samisk tradisjonell bruk av utmark i regionene.

Statskog SFs kan gi nærmere retningslinjer om de ulike tiltak tilskuddet skal dekke, herunder retningslinjer om prioritering mellom ulike formål og saksbehandling for utdeling av midler til formål som nevnt under *tredje ledd* bokstav b til d.

Fordeling av utbetaling etter første ledd mellom utmarksstyrene fastsettes av utmarksstyrene i fellesskap, i samsvar med nærmere retningslinjer for utjevning og tilbakeføring til regionene utarbeidet av Statskog SF i samråd med utmarksstyrene.

Kapitel 3 Forvaltning og utvikling av grunn og ressurser

§ 10 Regionale planer for forvaltning og utvikling av områdene

Det skal utarbeides en samlet plan for forvaltning og utvikling av grunn og ressurser i den enkelte region.

I planen skal det fremgå hvilke områder og ressurser som

- a) er av særlig betydning for samisk bruk og næring, herunder reindrift,
- b) er av særlig betydning for annen næring, herunder jordbruk og skogbruk,
- c) er av særlig betydning for utøvelse av friluftsliv, herunder jakt og fiske
- d) har særlige utviklingsmuligheter.

Planen skal inneholde nærmere bestemmelser om utøvelse av beite for jordbruk.

Planen skal inneholde rammer for utmarksstyrets utvisning av areal for beite, seter og tilleggsjord, jf § 14, og uttak av virke jf § 15.

Planen skal angi nærmere bestemmelser for utøvelse av jakt, fangst og fiske i regionen.

Vedkommende utmarksstyre, jf § 6 i loven her, skal utarbeide regional plan for den enkelte region. Utmarksstyret skal kunngjøre at det settes i gang arbeide med plan, i minst to aviser som er alminnelig lest på stedet. Så vidt mulig bør rettighetshavere og andre som har interesse i bruk av området gis en frist for å uttale seg før utmarksstyret behandler planforslag.

Utmarksstyret oversender etter vedtakelse regional plan til Statskog SF. Styret i Statskog SF kan pålegge utmarksstyret korrigerings av plan, dersom dens innhold strider mot lov, foretakets vedtekter eller sentrale føringer Statskog SF styre har gitt.

§ 11 GrunnDisponeringstiltak

Før Statskog SF tar avgjørelse om grunnDisponeringstiltak, skal vedkommende utmarksstyre, jf § 6 i loven her, og samiske og andre berørte rettighetshavere ha fått anledning til å uttale seg om tiltaket.

Statskog SF kan ta avgjørelse om mindre inngripende grunnDisponeringstiltak som klart er i samsvar med samlet plan for regionen, jf § 10 i loven her. Utmarksstyret skal i så tilfelle underrettes om beslutningen.

§ 12 Avhending

Før Statskog SF tar avgjørelse om avhending, herunder makeskifte, av grunn i området, skal samiske og andre berørte rettighetshavere og vedkommende utmarksstyre, jf. § 6 i loven her, ha fått anledning til å uttale seg.

Statskog SF kan allikevel uten forutgående høring avhende

a) grunn som ved *lovens ikrafttredelse* er dyrket, *er utlagt som grunn for gårdsbruk* eller som tilleggsjord til gårdsbruk

b) grunn til byggetomter *for boligformål*

c) tomt som er festet bort til boliger blir innløst etter lov om tomtefeste kapittel VI

d) innløsning og avhending av areal i henhold til innløsnings/forkjøpsrett nedfelt i kontrakt før loven her er vedtatt.

Utmarksstyret og rettighetshavere skal i så tilfelle underrettes om beslutningen.

Kapitel 4 Bruksrettigheter, tilgang til fornybare ressurser

§ 13 Rettigheter for utøvere av samisk reindrift og rettigheter på grunnlag av alders tids bruk

Samiske reindriftsutøvere har gjennom lang tids bruk opparbeidet rett til beite, ferdsel, opphold med rein og annen reindriftsrelatert virksomhet. Retten skal utøves i samsvar med gjeldende reindriftslov, dersom ikke annet følger av særskilt rettsgrunnlag.

Enhver har slik rett til bruk av grunn og ressurser som er opparbeidet gjennom alders tids bruk og som er anerkjent gjennom rettslig prosess eller på annen måte.

§ 14 Beite, seter og tilleggsjord for jordbrukseiendom

I den utstrekning det kan skje uten vesentlig skade for miljø, eier og andre brukerinteresser, kan jordbrukseiendom i den region eiendommen ligger

a) få utvist beite

b) få utvist seter

c) få utvist tilleggsjord

Utvisning avgjøres av utmarksstyret i samsvar med utarbeidede planer for området, jf § 10. Det kan settes vilkår for utvisning, herunder at det skal svares vederlag for utvisning etter foregående ledd *bokstav b og c*. Tillatelse til bruk av grunn og nærmere vilkår nedfelles i avtale mellom søker og Statskog SF.

Statskog SF fastsetter nærmere bestemmelser om saksbehandling ved utvisning.

§ 15 Uttak av virke

I den utstrekning det kan skje uten vesentlig skade for miljø, eier og andre brukerinteresser har enhver i den region de er bosatt i tilgang til uttak av lauvtrevirke for hogst til brensel for husbehov. Utvisning avgjøres av Utmarksstyret i samsvar med godkjent planer for region, jf. § 10. Det kan settes vilkår for utvisning, herunder at det skal svares et vederlag for utvisningen. Tillatelse til uttak av virke og nærmere vilkår nedfelles i avtale mellom søker og Statskog SF.

I den utstrekning det kan skje uten vesentlig skade for miljø, eier og andre brukerinteresser har enhver i den region de er bosatt rett til uttak av trevirke til samisk og annen husflid. Nærmere bestemmelser om hvordan uttaket av trevirke til slike formål skal gjennomføres fastsettes i plan for region, jf. § 10.

§ 16 Jakt, fangst og fiske

Samiske reindriftsutøveres rett til jakt, fangst og fiske utøves i samsvar med reindriftslovens bestemmelser, dersom ikke annet følger av særskilt rettsgrunnlag.

I samsvar med rammer som fastsettes i samlet plan for region, jf. § 10, og innenfor de rammer som følger av annen lovgivning er jakt og fangst av småvilt, jakt på storvilt og fiske i vassdrag tillatt mot løsing av kort og betaling av vederlag for norske statsborgere og for alle som det siste året har vært og fortsatt er bosatt i Norge.

I samråd med utmarksstyret kan Statskog SF etter søknad gi tillatelse til jakt, fangst og fiske til andre enn de som har adgang til det etter annet ledd.

Jakt, fangst og fiske skal utbys på en måte som er akseptabel for allmennheten. Innen for de rammer som følger av annen lovgivning kan det i plan for regionen, jf. § 10, fastsettes en forholdsmessig fordeling mellom regionens bosatte og andre. Innen for de rammer som følger av annen lovgivning kan det i samlet plan for regionen, jf. § 10, fastsettes at bosatte i regionen skal svare en lavere avgift for jakt, fangst og fiske, enn andre.

Kapitel 5 Forskjellige bestemmelser

§ 17 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft dens enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

§ 18 Endringer i annen lovgivning

Fra den tiden Kongen bestemmer, gjøres følgende endringer i annen lovgivning ----